

Repertoriul jurisprudenței

Cauza C-569/20

**Procedură penală
împotriva
IR**

(cerere de decizie preliminară formulată de Spetsializiran nakazatelen sad)

Hotărârea Curții (Camera a patra) din 19 mai 2022

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie penală – Directiva (UE) 2016/343 – Articolul 8 – Dreptul de a fi prezent la proces – Informare cu privire la proces – Imposibilitatea de a localiza persoana suspectată sau acuzată în pofida eforturilor rezonabile depuse de autoritățile competente – Posibilitatea unui proces și a unei condamnări în lipsă – Articolul 9 – Dreptul la un nou proces sau la o altă cale de atac care să permită o reexaminare a fondului cauzei”

Cooperare judiciară în materie penală – Consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale – Directiva 2016/343 – Dreptul de a fi prezent la proces – Dreptul la un nou proces – Persoană acuzată care s-a sustras – Imposibilitatea de a localiza această persoană și de a o informa cu privire la procesul îndreptat împotriva sa în pofida eforturilor rezonabile depuse de autoritățile competente – Desfășurarea procesului în lipsă – Admisibilitate – Condiție – Necesitatea de a-i asigura persoanei menționate dreptul la un nou proces – Posibilitatea de a refuza acest drept – Condiții

[Directiva 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului, considerentele (38), (42) și (43) și art. 8 și 9]

(a se vedea punctele 47-50 și 59 și dispozițivul)

Rezumat

În cazul imposibilității localizării unei persoane urmărite în justiție, aceasta poate fi judecată sau condamnată în lipsă, însă are dreptul, ulterior, să obțină redeschiderea procesului pe fondul cauzei în prezența sa

Acest drept îi poate fi însă refuzat dacă s-a sustras în mod deliberat acțiunii în justiție împiedicând autoritățile să o informeze cu privire la desfășurarea procesului

O procedură penală a fost declanșată în Bulgaria împotriva lui IR, care era acuzat de participarea la un grup infracțional organizat în vederea comiterii unor infracțiuni fiscale, pasibile de pedepse privative de libertate. Un prim rechizitoriu îi fusese notificat personal, iar IR indicase o adresă la care putea fi contactat. La deschiderea fazei jurisdicționale a procedurii, acesta nu putuse fi însă

găsit la acea adresă, astfel încât Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria, denumit în continuare „instanța de trimitere”) nu putuse să îl convoace la ședință. Pe de altă parte, avocatul desemnat din oficiu de această instanță nu intrase în contact cu el. În plus, întrucât rechizitoriul care îi fusese notificat lui IR era viciat de o neregularitate, acesta fusese declarat nul, iar procedura fusese închisă. După întocmirea unui nou rechizitoriu și redeschiderea procedurii, IR a fost din nou căutat fără să fi putut fi localizat. Instanța de trimitere a dedus în final din aceasta că IR se sustrăsese procedurii și că, în aceste împrejurări, cauza putea fi judecată în absența sa.

Cu toate acestea, pentru ca persoana interesată să fie corect informată cu privire la garanțiile procedurale de care dispune, instanța de trimitere se întreabă în care ipoteză prevăzută de Directiva 2016/343¹ se încadrează situația lui IR, care, după ce i se comunicase primul rechizitoriu și înainte de declanșarea fazei jurisdicționale a procedurii penale, s-a sustras procedurii².

Curtea răspunde că articolele 8 și 9 din Directiva 2016/343 trebuie interpretate în sensul că o persoană acuzată pe care autoritățile naționale competente, în pofida eforturilor lor rezonabile, nu reușesc să o localizeze și căreia aceste autorități nu au reușit, ca urmare a acestui fapt, să îi comunice informațiile referitoare la procesul îndreptat împotriva sa poate face obiectul unui proces și, eventual, al unei condamnări în lipsă. În acest caz, această persoană trebuie totuși, în principiu, să aibă posibilitatea, după comunicarea acestei condamnări, să invoce direct dreptul, conferit de această directivă, de a obține redeschiderea procesului sau accesul la o cale de atac echivalentă care să conducă la o reexaminare, în prezența sa, a fondului cauzei. Curtea precizează însă că persoanei respective îi poate fi refuzat acest drept în cazul în care din indicii precise și obiective reiese că aceasta a primit informații suficiente pentru a ști că un proces urma să fie organizat împotriva sa și că, prin acte deliberate și cu intenția de a se sustrage acțiunii în justiție, a împiedicat autoritățile să o informeze oficial cu privire la acest proces.

Aprecierea Curții

Curtea amintește, mai întâi, că articolul 8 alineatul (4) și articolul 9 din Directiva 2016/343, privind domeniul de aplicare și întinderea dreptului la un nou proces trebuie considerate ca având efect direct. Acest drept este rezervat persoanelor al căror proces este desfășurat în lipsă, chiar dacă condițiile prevăzute la articolul 8 alineatul (2) din această directivă nu sunt îndeplinite. În schimb, posibilitatea oferită de Directiva 2016/343 statelor membre de a desfășura, atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alineatul (2) al articolului său 8, un proces în lipsă și de a

¹ Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale (JO 2016, L 65, p. 1).

² Mai exact, articolul 8 din Directiva 2016/343 reglementează dreptul de a fi prezent la proces. Potrivit alineatului (2) al acestui articol, statele membre pot să prevadă că un proces care poate duce la o hotărâre privind vinovăția sau nevinovăția persoanei în cauză poate avea loc în absența sa cu condiția ca aceasta să fi fost informată în timp util cu privire la desfășurarea procesului și la consecințele neprezentării sau ca persoana în cauză, care a fost informată cu privire la desfășurarea procesului, să fie reprezentată de un avocat mandatat de ea sau desemnat de stat. Potrivit articolului 8 alineatul (4) din această directivă, atunci când statele membre prevăd posibilitatea desfășurării proceselor în lipsa persoanei în cauză, dar condițiile prevăzute la alineatul (2) menționat nu pot fi îndeplinite întrucât aceasta nu poate fi localizată, în pofida eforturilor rezonabile depuse în acest scop, statele membre pot totuși să prevadă că o hotărâre poate fi luată și pusă în executare. În acest caz, statele membre se asigură că, atunci când persoanele în cauză sunt informate cu privire la hotărârea menționată și, în special, atunci când sunt prinse, ele sunt informate și despre posibilitatea de a contesta hotărârea și despre dreptul la un nou proces sau la o altă cale de atac, în conformitate cu articolul 9 din directiva menționată. Mai precis, în temeiul acestui articol 9, persoanele suspectate sau acuzate trebuie să dispună de dreptul la un nou proces atunci când nu au participat la proces, iar condițiile prevăzute la articolul 8 alineatul (2) din această directivă nu erau îndeplinite.

executa decizia fără a prevedea dreptul la un nou proces pornește de la premisa că persoana în cauză, informată în mod corespunzător, a renunțat de bunăvoie și în mod neechivoc să își exercite dreptul de a fi prezentă la proces.

Această interpretare garantează respectarea finalității Directivei 2016/343, care constă în consolidarea dreptului la un proces echitabil în cadrul procedurilor penale, astfel încât să crească încrederea statelor membre în sistemul de justiție penală al celorlalte state membre și să se asigure respectarea dreptului la apărare, evitând totodată ca o persoană care, deși era informată cu privire la desfășurarea unui proces, a renunțat în mod neechivoc să participe la acesta să poată solicita, după o condamnare în lipsă, desfășurarea unui nou proces și astfel să împiedice abuziv caracterul efectiv al urmăririi penale, precum și buna administrare a justiției. În ceea ce privește informarea referitoare la desfășurarea procesului și la consecințele unei neprezentări, Curtea precizează că instanța națională în cauză este cea căreia îi revine sarcina de a verifica dacă persoanei interesate i-a fost adresat un document oficial, care să menționeze fără echivoc data și locul în care urmează să se desfășoare procesul și, în cazul nereprezentării de către un avocat mandatat, consecințele unei eventuale neprezentări. Pe de altă parte, acestei instanțe îi revine sarcina de a verifica dacă documentul respectiv a fost notificat în timp util astfel încât persoanei în cauză să i se permită, dacă decide să ia parte la proces, să își pregătească în mod util apărarea.

În ceea ce privește, mai precis, persoanele acuzate care s-au sustras, Curtea constată că Directiva 2016/343 se opune unei reglementări naționale care exclude dreptul la un nou proces pentru simplul motiv că persoana în cauză s-a sustras procedurii, iar autoritățile nu au reușit să o localizeze. Numai atunci când reiese din indicii precise și obiective că persoana în cauză, deși a fost informată oficial că este acuzată de săvârșirea unei infracțiuni și cunoscând astfel că va avea loc un proces împotriva sa, acționează în mod deliberat pentru a evita primirea oficială a informațiilor privind data și locul procesului se poate considera că această persoană a fost informată cu privire la proces și că a renunțat în mod voluntar și neechivoc să își exercite dreptul de a participa la acesta, situație care se încadrează în ipoteza prevăzută la articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2016/343³. Existența unor astfel de indicii precise și obiective poate fi constatată, printre altele, atunci când persoana respectivă a comunicat în mod voluntar autorităților naționale competente în materie penală o adresă greșită sau nu se mai află la adresa pe care a comunicat-o. Pe de altă parte, pentru a analiza în ce măsură informațiile care au fost furnizate persoanei în cauză au fost suficiente, trebuie să se acorde o atenție specială, pe de o parte, diligențelor depuse de autoritățile publice pentru a informa persoana interesată și, pe de altă parte, diligențelor depuse de aceasta pentru a primi respectivele informații.

Curtea precizează în plus că această interpretare respectă dreptul la un proces echitabil, prevăzut la articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și la articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

³ Sub rezerva nevoilor specifice ale persoanelor vulnerabile vizate în considerentele (42) și (43) ale Directivei 2016/343.